

Zbigniew ZAHORSKI, „Wiesław”, „Zawyr”, „Krogulec Brat”, pierwotnie Zúrn (1922–1994) inżynier elektryk, harcmistrz, żołnierz Szarych Szeregów, plut. pchor. AK, por. rez. Zbigniew Zúrn urodził 17 stycznia 1922 r. w Warszawie w rodzinie ewangelickiej. Był synem Edwarda Zúrna (1890?–1942), księgowego, uczestnika strajku szkolnego 1905 r. i Róży z d. Lówy (zm. 1934). Miał dwóch braci: Edwarda (1917–1944; ps. „Jacek”, „Gniewosz”, „Edward Zahorski” i in., por. AK, hm, szef „Pasiaki” – Gł. Kwat. Szarych Szeregów, poległy w Powstaniu Warszawskim) i Tadeusza (1925–1944; ps. „Karolek”, plut. pchor. AK, żołnierz baonu „Zośka”, ranny w Powstaniu, zmarł w szpitalu) oraz siostrę (ur. 1914?), zmarłą w niemowlęctwie.

Dzieciństwo spędził w Bydgoszczy i tam we wrześniu 1928 roku rozpoczął naukę w szkole powszechnej. W r. 1930 wstąpił do harcerstwa, należał kolejno do 14, 6, 25 i 1 Lotniczej Bydgoskich Drużyn Harcerzy, gdzie był zastępowym, drużynowym gromady zuchowej, a następnie przybocznym. W latach 1934–36 uczęszczał do Gimnazjum im. M. Kopernika. Uczestniczył w 4 obozach harcerskich i Złocie Jubileuszowym 25-lecia Harcerstwa w Spale. W roku 1936 zdał egzaminy wstępne i rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum Elektrycznym w Bydgoszczy. W latach 1937–39 był komendantem szkolnego hufca PW.

We sierpniu 1939 został mianowany drużynowym Pogotowia Harcerzy, kierował przygotowaniem do obrony przeciwlotniczej, przeciwgazowej i przeciwpożarowej, a następnie służbą informacyjną, porządkową i ruchu drogowego pełnioną przez jego drużynę. Równocześnie odbył praktykę wakacyjną w elektrowni, gdzie następnie podjął pracę. Do 5 IX 1939 r., kiedy do miasta wkroczyli Niemcy, pełnił służbę w Pogotowiu, następnie zorganizował tajną drużynę z członków byłej 1 BLDH. Pod koniec roku zagrożony wywiezieniem na roboty do Niemiec, przeprowadził się do Włocławka i zatrudnił jako uczeń mechaniki precyzyjnej w Fabryce Manometrów i Termometrów. Tu w listopadzie 1939 r. został zaprzysiężony, pełnił funkcję członka komendy tajnego hufca harcerzy, a następnie był komendantem tego hufca od czerwca do listopada 1940, kiedy zagrożony aresztowaniem przekroczył nielegalnie granicę i udał się do Warszawy. Wówczas zmienił nazwisko na Zahorski, którym posługiwał się już do końca życia. Pracował w półhurtowni papierniczej brata. Od grudnia 1940 był drużynowym Bojowych Szkół Szarych Szeregów na Powiślu, Górnym Mokotowie i Woli. Drużyny te przygotowywały się do zadań pocztów dowódcy i ochrony sztabów, zadań z zakresu łączności oraz prowadziły wywiad. W 1941 został skierowany przez organizację do pracy w fabryce zbrojeniowej Bruhn Werke, gdzie prowadził sabotaż i wywiad. Ukończył konspiracyjną Szkołę Podoficerską oraz Szkołę Podchorążych Piechoty Szarych Szeregów „Agrikola” w stopniu kaprała podchorążego. Przeszedł również szkolenie minerskie i motorowe. Był wykładowcą na kursie szkolenia strzeleckiego, a później podoficerskiego jednej z grup szaroszeregowych. Współpracował również jako instruktor

z warszawską „Zawiszą”, skupiającą najmłodszych członków Szarych Szeregów. Ukończył konspiracyjny kurs o kryptonimie „Szkoła za lasem” i otrzymał w 1943 stopień podharcemistrza. Uczestniczył w akcjach Wawer, „N” i kolportażu.

W Powstaniu Warszawskim walczył w batalionie „Zaremba-Piorun” na terenie Śródmieścia Południe jako dowódca drużyny rkm. Ranny najpierw lekko 14 IX, później 22 IX – ciężko, trafił do szpitala powstańczego. W tym czasie został awansowany do stopnia plutonowego pchor. Po kapitulacji wywieziony do szpitala obozowego dla jeńców wojennych Stalag XIA Altengrabow. W styczniu 1945 został wypisany do macierzystego obozu jenieckiego, skąd trafił do podobozu Gross Lúbars. W obozie wspólnie z kolegami założył zastęp instruktorski, należący do obozowej drużyny francusko-belgijskiej.

3 maja 1945 został wyzwolony, a w połowie maja znalazł się w Polsce. Wraz z rodziną brata zamieszkał w Sopocie, gdzie otrzymał pracę w Zakładach Energetycznych Wybrzeża przy odbudowie Zespołu Elektrowni Wodnych na rzece Raduni. Został członkiem Wydziału Drużyn Harcerskich Gdańsko-Morskiej Chorągwi Harcerzy. Kierował odgruzowywaniem miasta przez harcerzy i prowadził szkolenie drużynowych. Równocześnie jako ekstern zdał maturę i podjął studia na Politechnice Gdańskiej. W latach 1947–52 mieszkał w Szczecinie, gdzie kierował robotami elektrycznymi i zespołem projektowym, studiował w Wyższej Szkole Inżynierskiej oraz pracował społecznie w Komendzie Zachodnio-Pomorskiej Chorągwi Harcerzy. W związku z wyrażeniem protestu przeciwko planowanym zmianom w harcerstwie został w grudniu 1948 skreślony z listy instruktorów. W tym czasie był również szykanowany z powodu działalności konspiracyjnej. Następnie pracował w latach 1952–53 w Elektrowni Jaworzno II. W roku 1953 złożył jako ekstern egzamin inżynierski na Politechnice Warszawskiej. Jako przewodniczący komisji odmówił odbioru urzędnictwa nie nadającego się do eksploatacji z powodu usterek i musiał zmienić pracę.

Przeprowadził się do Krakowa, gdzie pracował do 1960 r. jako starszy projektant, kierownik budów i główny energetyk, a następnie do 1967 r. jako główny inżynier w Przedsiębiorstwie Przemysłowym Budowy Huty im. Lenina. Po reaktywowaniu ZHP w grudniu 1956 podjął pracę w Krakowskiej Komendzie Chorągwi Harcerstwa jako lustrator oraz kształcił instruktorów. W roku 1959 otrzymał stopień harcymistrza. Przeszedł wówczas do pracy w Komendzie Hufca Kraków-Nowa Huta, gdzie do roku 1962 był referentem drużyn starszoharcerskich. W latach 1967–71 pracował w Zielonogórskim Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego w Nowej Soli jako koordynator przy budowie Huty Miedzi Głogów. W roku 1972 wrócił do Krakowa i był starszym projektantem w przedsiębiorstwie Inwestprojekt. W roku 1982 przeszedł na emeryturę. Równocześnie podjął pracę w Komisji Historycznej Głównej Kwatery ZHP oraz Komisji Historycznej Chorągwi Krakowskiej. Chętnie uczestniczył w spotkaniach instruktorskich oraz z młodzieżą szkolną i harcerską, w czasie których wspominał swoją działalność. Był również zapalonym filatelistą, jego zbiory zostały dwukrotnie uhonorowane brązowymi medalami – na Wystawie Krajowej w Warszawie w 1957 oraz regionalnej wystawie w Krakowie w 1959.

Napisał książkę biograficzną o swoim bracie *Pseudonim „Jacek”* oraz obszerne opracowanie *Pogotowie Harcerek i Pogotowie Harcerzy we wrześniu 1939 roku*, wspomnienia pt. *Moje harcerskie lata* oraz szereg artykułów, głównie wspomnieniowych. W roku 1984 zdobył II nagrodę w konkursie na esej i reportaż zorganizowanym z okazji 40-lecia przez Urząd Rady Ministrów i Zarząd Główny SD PRL.

Zmarł 28 II 1994 w Krakowie i został pochowany na cmentarzu w Grębałowie.

Odnaczone: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1981), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1971), Krzyżem Partyzanckim (1976), Krzyżem Armii Krajowej, Warszawskim Krzyżem Powstańczym (1982), Medalem za Udział w Wojnie Obronnej 1939 (1983), Medalem Zwycięstwa i Wolności (1947), Medalem za Warszawę (1947), Medalem Wojska Polskiego (czterokrotnie), sowieckim Medalem Za Zwycięstwo nad Niemcami (1946), Brązowym Medalem Za Zasługi dla Obronności Kraju (1971), Medalem 40-lecia, Krzyżem Za Zasługi dla ZHP z Rozetą-Mieczami (1982), Odznaką Grunwaldzką (1946), Odznaką Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty ZWZ-AK, Odznaką Batalionu AK „Piorun” (1982) oraz wieloma innymi odznakami honorowymi.

22 VI 1946 zawarł związek małżeński z Janiną Aleksandrą Orłowską (1926–1980), ojciec dwóch córek: Bożeny (ur. 1948) i Doroty (ur. 1952, po mężu Ganowskiej). Ponownie ożenił się 28 I 1982 r. z Anną Szeligą (ur. 1923).

ŹRÓDŁA

Materiały do Harcerskiego słownika biograficznego, red. O. Fietkiewicz, Warszawa 1994, „Harcerstwo” 1995, nr 11–12, s. 166; Z. Zahorski, *Być czołem w świat idącej fali*, „Gazeta Krakowska” nr 252 z 20/21 X 1984, s. 1, 5; Z. Zahorski, *Harcerze w obozach jenieckich. Wspomnienie*, „Harcerstwo” 1992, nr 4–5, s. 35–38; Z. Zahorski, *Jak bić przodownika pracy? Na marginesie dyskusji nad podwyżkami cen – artykuł dyskusyjny*, „Gazeta Krakowska” nr 23 z 28 I 1985, s. 1, 3; Z. Zahorski, *Kalendarium walk niepodległościowych harcerstwa polskiego. Pogotowie Harcerskie*, Kraków 1995; Z. Zahorski, *Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego poznałem w obozie jenieckim*, „Przekrój” 1984, nr 2037, s. 14; Z. Zahorski, *Moje harcerskie lata*, Kraków 1994; Z. Zahorski, *Szkolenie gdańskich harcerzy 1945–46. Wspomnienie z akcji szkoleniowej Gdańsko-Morskiej Chorągwi Harcerzy po II wojnie światowej*, „Harcerstwo” 1985, nr 6, s. 44–46; Z. Zahorski, *Wojenne zakończenie „Serca”*, „Życie Literackie” 1984, nr 45, s. 13; Z. Żurn-Zahorski, *Pogotowie Harcerek i Pogotowie Harcerzy we wrześniu 1939 roku*, Kraków 1999; Z. Żurn-Zahorski, *Pogotowie harcerskie*, „Harcerstwo” 1992, nr 1–2, s. 28–41; Z. Żurn-Zahorski, *Pseudonim „Jacek”*, [Bydgoszcz 1993]. Dokumenty, zyciorysy i notatki osobiste Z. Zahorskiego w posiadaniu autora oraz informacje żony Anny Zahorskiej.

Janusz Wojtycza